

07.09.22р. 15гр. укр. мова

Доброго дня! Тема уроку. Апостроф. Правила вживання, роль апострофа в українській мові. Складні випадки правопису ненаголошених голосних, м'якого знака та апострофа.

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:
moshev2020@icloud.com

ЗМІСТ УРОКУ

1. Апостроф: усі правила та тести для практики
<https://www.youtube.com/watch?v=MBzhlH3GJ3c>
2. Апостроф. Правила вживання, роль апострофа в українській мові.
<https://www.youtube.com/watch?v=7wulYNo5Rss>
3. Складні випадки правопису апострофа в словах іншомовного походження.
https://www.youtube.com/watch?v=_Z26Zzib5jw
4. Складні випадки правопису знака м'якшення.
https://www.youtube.com/watch?v=4tufv_t7xaw

✓ **Проблемне питання:**

чи кожна людина має бути грамотною, уміти правильно писати й говорити?

✓ **Бесіда:**

- 1) Що вивчає орфографія?
- 2) Що вивчає орфоепія?
- 3) Назвіть спільне між цими розділами науки про мову.
- 4) Що таке орфограма? Наведіть приклад.
- 5) Які ви знаєте види орфограм?

1. Робота з підручником:

- 1) Опрацювання теоретичного матеріалу за підручником (с.91-93).
- 2) Опрацювання таблиці «Основні правила написання апострофа».

Апостроф перед я, ю, є, ї	
Ставиться	Не ставиться
1. Після букв б, п, в, м, ф : <i>б'є, п'ять, в'язати, пів'яблука, м'ятна, верф'ю</i>	1. Після букв б, п, в, м, ф ,

	якщо перед ними стоїть буква, що позначає кореневий приголосний, крім [p]: <i>цвях, свято, але: верб'я, торф'яний</i>
2. Після букви р , що позначає твердий звук [p]: <i>подвір'я, міжгір'я, матір'ю</i>	2. Після букви р , що позначає м'який звук [p']: <i>ряска, буря, рюкзак</i>
3. Після префіксів та першої частини складних слів, що закінчуються твердим приголосним: <i>з'явиться, об'єднатись, під'язичний, трьох'ярусний</i>	
4. Після букви к у слові <i>Лук'ян</i> та споріднених з ним словах: <i>Лук'янівка, Лук'янчук</i>	

3) Опрацювання таблиці «Основні правила написання м'якого знака».

Ь пишеться	Ь не пишеться
1. Після м'яких д, т, з, с, ц, л, н : <i>мідь, гість, зав'язь, вісь, олівець, сіль, олень.</i>	1. Після губних б, п, в, м, ф : <i>голуб, насип, любов, вісім, верф.</i>
2. У дієсловах на -ться : <i>сміється, дивується.</i>	2. Після шиплячих букв ж, ч, ш, щ : <i>ріж, річ, вишня, хвоц.</i>
3. Після букви л , що позначає м'який приголосний, який стоїть перед іншим м'яким приголосним: <i>їдальня, пальці, сільський</i>	3. Після букви р : <i>бібліотекар, кобзар, писар.</i> Виняток: <i>Горький</i>
4. У буквосполученнях -льк-, -льч-, -льц-, -ньк-, -ньч-, -ньц- : <i>лялька — ляльчин — ляльці, ненька — неньчин — неньці.</i>	4. Після н, л у буквосполученнях: -лк-, -лч-, -лц-, -нк-, -нч-, -нц- : <i>Наталка—Наталчин — Наталці, хустинка — хустинці.</i>

2. Виконання вправ і завдань.

- Лінгвістична діагностика. Списати словосполучення, вставляючи пропущені літери. Пояснити вживання ненаголошених голосних у коренях слів.

Сф..ричний конд..нсатор, геом...тричне п..р..творення, змінна в..л..чина, т..ор..тична ар..фметика, п..рп..нд..куляр до площ..ни, біс..ктриса кута, в..рт..кальна пряма, геод..зійний прилад, гор..зонтальне положення, кол..вний рух, ц..ліндрична гв..нтова лінія, прав..льний г..ксаедр, д..ф..ренціальна

геометрія, д...с...міляція рослин, функція ер...троцитів, залози внутрішньої секреції, кр...терій виду, г...н...тична мод...фікація організмів, в...г...тативна система.

* Назвати слова, у яких ненаголошені голосні можна перевірити:

а) наголосом; б) за словником.

- Самостійна робота. Запишіть слова в алфавітному порядку, вставляючи пропущені букви. Яка це орфограма? Запис перевірте за словником.

Г...рой, ч...кати, ц...буля, б...нзин, п...нал, арт...лерія, т...атр, пр...дмет, ч...мпіон, м...телик, інт...рес, ап...тит, д...таль, к...рувати, пр...зидія, в...дмідь, хр...бет, бр...гада, м...нати.

- Логічний диктант. Прослухати з голосу вчителя пари слів, що перебувають у логічних зв'язках. Записати з пам'яті кожне друге слово. З'ясувати особливості їх правопису. Назвати орфограму.

Дослідження – об'єкт, задача – розв'язання, шкала –верньєр, закон – Ньютон, циліндр – об'єм, дорога – кювет, правило – виняток, речовина – миш'як, вартість – мільярд, волейбол – м'яч, фотоапарат – об'єктив, зоопарк – вольтер.

* Утворити словосполучення зі словами об'єм і обсяг. Пояснити їх відмінність у лексичному значенні.

Об'єм/обсяг (колби, бюджету, брошури, повітря, мозку, роботи, інформації, приміщення, слова).

- Дослідження – зіставлення. Пояснити правопис прикметників. Обґрунтувати вживання апострофа в першому слові і його відсутності у другому.

Пан'європейське свято – панамериканські змагання.

* З'ясувати лексичне значення прикметників (у складних словах частинка пан від грец. pan = усе) означає те, що охоплює все, стосується всього).

- Зоровий диктант з усним обґрунтуванням. Записати текст, вставляючи пропущені літери й апострофи. Пояснити правопис слів за допомогою правил.

Біл...шіс...т... країн, карбуючи ювілейні та пам...ят...ні монети, намагають...ся увіч...нити на них певні в...датні події або особистос...тей, з якими в біл...шос...ті людей асоціюєт...ся та чи інша держава. Не зал...шаєт...ся осторонь цієї традиції і Україна: адже за д...сятки років існування Монетного двору Національного банку України випущ...но майже три сот...ні ювілейних і пам...ятних монет, об...єднаних у 23 т...матичні серії.

* Пояснити правопис виділених власних назв.

- Орфографічний практикум. Записати власні назви в алфавітному порядку, вставляючи м'який знак та апостроф. Пояснити вживання їх за допомогою правил.

Хар..ків, Анан..єв, В..язовец.., Город..ня, Ровен..ки, Ярем..ча, Бердянс..к, Л..вів, Семигір..я, Бабин..ці, Луц..к, Рудня, Гадяч.., Алчевс..к, Васил..ків, Сторожинец.., Мар..їнка, Харциз..к, Дрогобич.., Козин..ці, Буз..ки.

* Знайти з-поміж власних іменників назви обласних центрів України, утворити від них назви людей чоловічої і жіночої статі. Виділити суфікси.

- Розподільний диктант. Слова з апострофом та без нього записати в дві колонки.

М'ята, свято, зв'язок, Звягель, медвяний, реп'ях, рутвяний, зав'язка, лев'ячий, мавпячий, черв'як, верф'ю, верб'я, пів'ящика, пів'юрти, пів-Ялти, з'явитися, без'язикий, під'южувати, з'юрмитися, повітря, сузір'я, вітряк, міжгір'я, рясний, Лук'ян, обов'язок, духмяний, двох'ярусний, бюро, пюре, пір'я, трюк, довір'я, торф'яний, кар'єра, курйоз, каньйон, бюджет, ад'ютант, пюпітр, інтерв'ю, миш'як.

Домашнє завдання

- 1) Опрацювати теоретичний матеріал.
- 2) Записати 10-15 слів-термінів відповідно до вашого профілю майбутньої професії : а) з апострофом; б) з м'яким знаком.
- 3) Записати 10 пар слів з ненаголошеними голосними в коренях слів. Скласти словосполучення або речення з ними.